

JOSEP JERONI BESORA
(NOTES BIOGRÀFIQUES)

Canonge de Lleida, natural de Barcelona, doctor en teologia i filosofia, gran humanista i bibliòfil molt apreciat i amic de Pere de Marca, bisbe elet de Conserans, comissionat o visitador reial de Lluís XIII i Lluís XIV, com Torres Amat ens retreu ¹, la qual cosa no és d'admirar essent tant literat. Prova d'això és que tenia en prèstec d'aquell seu amic l'exemplar manuscrit en paper de la *Tercera parte de la Crónica General de Catalunya*, del doctor Jeroni Pujades. Així consta en l'escriptura, datada el

¹ FÉLIX TORRES AMAT, *Diccionario crítico de escritores catalanes* (Barcelona, 1836), p. 107, col. 2.^a

Aprofitem l'oportunitat per a donar notícia del rebut, datat l'11 de maig de 1644, sotascriu per Ramon de Tiran, majordom de Pere de Marca, el text del qual, pel seu interès, transcrivim a continuació: «Die mercurii undecimo mensis may anno a Nativitate Domini .M.D.C.XXXX.III. — Ego Raymundus Du Tiran, majordomus illustrissimi et reverendissimi doimni Petri de Marca, de Concilio Sacrae Christianissime et Regine Magestatis Domini nostri, Galliae et Navarre, Regis et Comitesque Barchinone, in suis Conciliis Presidentis in Curia Parlamenti Navarre, Episcopii electo episcopatus de Coserans et Visitoris Generalis presentis Principatus Cathalonie et Comitatus Rossillonis et Ceritanie, gratis etc. confiteor et in veritate recognosco vobis Guillermo Reval, majordomo admodum Illustris Domini Dionisii Legutx, Domini de la Barxera, de Concilio Status dictae suae Christianissimae Magestatis, presenti, quod ad meas voluntates omnimodas, dedistis et tradidistis mihi, dicto nomine, ex ordine et voluntate dictae suae Illustrissime et Reverendissime Dominationis, bona mobilia descripta et continuata in memoriali infrascripto, cuius thenor talis est.

»Memorial dels béns mobles se són entregats y lliurats en mà y poder del Illustrissim y Reverendissim Senyor Pere de Marca, conceller del Rey Nostre Senyor en sos concells, President en la cort del Parlament de Navarra y bisbe elet del bisbat de Coserans y visitador general en lo present Principat de Catalunya etc. per Guillem Reval, majordom del molt illustre senyor de la Barxera, los quals mobles li foren entregats, a dit Reval, per los segrestadors dels comptats de Eril y de Vallfogona.»

D'entre tals béns retraiem els dos següents, els quals considerem com a més significatius: «Item, un quadrom llarch a modo de mapa en lo qual està pintada la vila de Colonya. — Item dos quadros al oli, la hu de la figura del rey en Pere y l'altre del rey don Fernando, guarnits vells.»

AHPB (= Arxiu Històric de Protocols de Barcelona), Salvador Magí, lligall 1, protoc. any 1644, f. 126.

18 d'abril de 1648, autoritzada pel notari Bartomeu Pleà, en la qual es dona fe com Onofre Alentorn, constituït personalment en les cases del nostre biografiat, requerí al citat fedatari per a formalitzar acta certificatòria de l'exhibició del memorat còdex i de la consegüent literal transcripció de determinats paràgrafs relacionats amb l'estada a Jerusalem, en vida de Jesucrist, d'un membre de la Casa d'Alentorn (doc. 1).

Constatem com Josep Jeroni Besora, el 3 de desembre de 1654, en presència de Jaume Congost, notari reial, i de Josep Fontana, escrivà, feu lliurament d'un plec clos del seu testament ològraf.

Onze anys més tard, el 15 de febrer de 1665, després de seguit l'òbit del testador, el notari Bartomeu Pleà es personà en les cases-habitació del referit difunt del carrer del Portal de l'Àngel de la nostra ciutat comtal, per a procedir a descloure la citada escriptura de darrera voluntat del nostre personatge i la consegüent publicació d'aquella.

Un lema encapçala el seu testament amb les invocacions de Jesús, Maria i Josep: *Iesus, Marie, Ioseph, Spes mea, Deo Optimo Maximo*, que és el mateix ordinàriament escrit al front dels llibres de la seva ben seleccionada llibreria.

Pel seu especial interès retriarem algunes clàusules del citat testament ològraf. Així sabem com l'elecció de marmessors recaigué en les persones de Josep de Corts, ardiaca de Santa Maria del Mar i canonge de la seu de Barcelona, els pares procuradors dels monestirs de Montalegre i de sant Josep, de la ciutat comtal, i de Pau de Salvador, donzell d'Ascó.

Molt afectat per l'epigrafia se'ns mostra el citat testador en el paràgraf en què disposa que la cerimònia del seu enterrament fos de moderada pompa i despesa, i que el seu cos fos sepultat en una tomba excavada en el claustre menor, enfront de la porta de l'església del monestir cartoixà de Santa Maria de Montalegre, junt a la cadira prioral del cor.

La sepultura es cobriria amb una llosa quadrada de jaspi negre, al mateix nivell del paviment del petit recinte claustral, sobre la que s'esculpirien vàries llegendes. Resaltaria, en la primera línia, una inscripció que alludiria als seus noms onomàstics i gentilicis, JOSEPH HIERO. BESORA; mentre que la de la segona comptaria amb un sol vocable indicador de la seva dignitat sacerdotal,

PRESBYTER; i en la tercera, s'escriuria un piadós epígraf relatiu al goig de l'etern descans, *REQUIESCAT IN PACE*. Després, en les dues línies inferiors, un parell d'inscripcions lapidàries simbòliques de la vanitat humana *UNIVERSA VANITAS*, i de la vida de l'home, *OMNIS HOMO VIVENS*.

Disposa a més, per si, després de la seva mort, la celebració de misses, en el temple de la parròquia en la qual morís; a les de Santa Caterina dels frares predicadors, de sant Josep dels carmelites descalços, de Barcelona; a les dels monestirs de Montalegre, Sant Jeroni de la Vall d'Hebron i de la Murtra. Ordena també la fundació d'un aniversari perpetu amb cant pla a l'església del Palau de la Comtessa. Llega un mazmudina o valor d'ella, tant al bisbe de Barcelona com al de Lleida, pels drets de la seva heretat i béns. Per la sagristia de la seu de Lleida, llega varies peces d'argent que descriu, a més d'ornaments, un missal, etc., i 300 lliures.

Reconeixent la mercè per Déu feta d'haver rebut el Sant Baptisme en l'església parroquial de Sant Miquel de Barcelona, li fa de llegat una capceta d'argent que podria servir per administrar aquell Sagrament, a més de cent lliures per l'ornament del temple.

Disposa altres llegats pels Hospitals Generals de Barcelona i Lleida, d'Infants Orfens, i de Misericòrdia, de la nostra ciutat comtal, així com el de l'Esperit Sant i el d'Infants Orfens de Lleida.

Per altra banda, estableix llegats als pobres de la presó del Rei, de Barcelona, i als de la presó de la Paeria de Lleida, a la Causa-Pia o Marmessoria d'en Gallart, de Lleida; a la Casa de les dones retirades, vulgarment dites de les Repenedides, de Barcelona; als frares predicadors i als caputxins de Lleida en ajuda de la reedificació de la seva església i monestir destruït per la guerra.

Altres deixes anaven destinades per la sagristia del monestir de Montalegre, de l'Orde de la Cartoixa; a l'Administració dels Aniversaris Majors de la Seu de Lleida; a la sagristia o llibreria del Col·legi de la Companyia de Jesús de Barcelona; al monestir de Sant Francesc, també de Barcelona, per ornaments de la sagristia, i part en llibres per a la seva llibreria comuna, i en coses que puguin servir a l'apotecaria, així com en vestuaris pels religiosos.

L'església del Palau de la Comtessa de Barcelona era afavorida

amb quatre canalobres d'argent de peanya triangular, pel servei del culte del Dijous i Divendres Sant, amb l'expressa prohibició de prestar-los fora del dit temple.

La part més interessant del testament de Josep Jeroni Besora, al nostre entendre, correspon a les clàusules relacionades amb la lloable donació de la seva biblioteca al monestir de Sant Josep dels frares carmelites descalços de Barcelona.

Heus ací part del text de la damunt dita cessió, expressada amb termes tals i en forma clara i concisa del vehement desig del benemèrit donant, de formar una gran llibreria per a la pública utilitat, juntament amb la que era propietat d'aquells religiosos, prevenint a més la possibilitat d'un augment amb l'ingrés de noves sèries bibliogràfiques: «...desitjant fer aquest servey a ma pàtria, que tingue una llibreria copiosíssima per a pública utilitat, considero que la de dit monestir, juntada ab la mia i ab los llibres que per avant los religiosos de dit monestir hi ajustaran i persones devotes hi offeriran, serà insigne libreria».

El canonge Josep Jeroni Besora establia, a més, determinats pactes i condicions, amb mires al millor servei tant en la lectura com en la consulta de llibres. Sobressurt l'apartat relatiu a l'extracció de volums de la mencionada biblioteca, encara que fossin duplicats o multiplicats: «Aquest llegat fas ab tal pacte i condició, que no's pusque alienar algú de mos llibres, ni's pugue prestar, ni traurer de dita llibreria, encara que sia duplicat i multiplicat...»

Tant generós donat feia especial menció de l'utilitat de tal mida preventiva, ja que reportaria grans avantatges per al coteig de diferents edicions d'una mateixa obra, a fi de contrastar la corrupció de texts perpetrada per part dels copistes i stampers: «...perquè en llibreria comuna estan be de un mateix autor multiplicats, podent succeir que, en un mateix temps, diverses persones hagen menester un mateix llibre; a més de profit de conferir un exemplar ab altre per la corruptela dels scriptors i estampa[dors]».

Altra voluntat expressa del legatari Josep Jeroni Besora, d'un primordial interès, és aquella en què s'estableix la lliure i pública consulta dels llibres de la citada biblioteca, i el nomenament de dos religiosos de l'alludida comunitat carmelitana, els quals, amb

el títol de bibliotecaris, estiguessin prests a atendre el memorat servei, assegurant-se així la permanència d'un d'ells durant la possible absència de l'altre: «Y vull que sempre que algú volrà veure i llegir algun llibre dins dita llibreria, lo [de]xen entrar en ella. Per çó serà bé hi hage sempre ab títol de Bibliothecari, dos re[ligio]sos, perquè hú o altre sempre sie en casa».

Es condiciona, a més, la concessió del referit legat amb la inserció d'un rètol al portal d'accés a la damunt dita biblioteca allusiu a tots els investigadors de la veritat; sota d'aquest, seguiria una inscripció amb la súplica d'una pregària en sufragi de l'ànima del preclar sacerdot donant: «Desijo, que en la porta de dita libreria se pose un lletrero que digue: OMNIBUS INQUIRANTIBUS VERITATEM. Sota aquest: ORATE FRATRES PRO JOSEPHO HIERONYMO BESORA, PRESBTERO».

Afegeix encara el testador: «Fent jo aquest llegat [de llibres] per mi més estimats i de cosa, de tant valor», suplicava als Pares Carmelites li fessin la mercè de la celebració d'una missa quotidiana en l'altar privilegiat, per repòs de la seva ànima i la dels seus pares, germans i germanes, a més de tres aniversaris en les condicions que detalladament especifica.

Finalment, tots els altres béns seus, mobles e immobles, drets, veus i accions que li pertanyien i li pertanyeran, en qualsevol part del món, els atorga a la seva neboda Maria Laudomia, muller de Pau de Salvador, instituint-la hereva universal, amb la condició que hagi de disposar de la seva heretat i béns a favor dels seus fills o filles: a falta d'aquests, instituïa hereus universals als Hospitals Generals de Barcelona i Lleida.

Una anotació complementària al text del citat testament consta, com el 3 de desembre de 1654, el canonge lleidetà Josep Jeroni Besora, per les seves pròpies mans, feu lliurament al notari Bartomeu Pleà, d'una plica de paper, closa i segellada, la qual contenia el seu testament ològraf.

La publicació de la darrera voluntat del nostre personatge fou manada publicar per aquell mateix depositari de la fe pública, la qual tingué efecte en la seva casa habitació del carrer del Portal de l'Àngel, de Barcelona, onze anys més tard, o sigui el dia 15 de febrer de 1665, a presència de l'esmentat Pau de Salvador, dels canoges de la seu de Lleida, de Francesc Isern, i Francesc Artús,

a més del corredor d'orella Cebrià Picart, de Barcelona (doc. 2).

Amb data del 1.er de març de 1665 fou formalitzada l'escriptura d'inventari dels béns relictos per Josep Jeroni Besora, canonge de la seu de Lleida, protocolitzada a instància de Pau de Salvador, donzell, com a procurador autoritzat de la seva muller Maria Laudomia, hereva universal del esmentat difunt.

L'inventari prou detallat dels béns trobats en les cases del carrer del Portal de l'Àngel, en diverses dependències: «cambra que trau finestra al carrer y al cel ubert; recambra que trau porta a la sobredita cambra, res sala, sala, cuyna, instància que trau porta a la sala, porxo, estudi que trau porta a mija scala, estudi que és al costat de la porta del carrer», i, finalment, es fa menció de la biblioteca, dividida en tres departaments: «una llibreria que stà dividida en tres stàncies de dita casa», lamentant no es faci una relació inventariada dels llibres.

Notem la referència d'una làmina amb la figura del patriarca Joan de Ribera, conservada en una capsula de fusta.

Segueix una relació individuada de censals morts i violaris, així com de deutors, entre ells Francesc Artús, «coadjutor de dit canonge Besora fins lo die que morí» (doc. 3).

Torres Amat retreu que en la reunió del Capítol catedralic lleidatà, el 17 de maig de 1656 fou admès el nomenament de coadjutor de la canongia de Josep Jeroni Besora en la persona del doctor Francesc Artús, i que, el 4 d'agost de 1657, el nostre personatge presentava el *placet* del Sant Pare, i manifestava al Capítol Canonical que volia que el coadjutor rebés totes les rendes del canonicat, amb certes i determinades condicions².

Pel que correspon a l'acta de la tramitació de la testamentària del canonge lleidatà Josep Jeroni Besora, tingué efecte gairebé un mes després, o sigui amb data de 6 de març de 1665, en la que trobem, protocolitzat, un resum d'una sèrie d'escriptures, amb intervenció de Fra Isidre de la Concepció, prior, i la somunitat del convent de Sant Josep de Barcelona, i incidentalment amb referències a un plet incoat en la Reial Audiència³.

En una de les referides escriptures trobem protocolitzat un

² TORRES AMAT, *Diccionario...*, n. 107, col. 2.^a

³ A. H. P. B., Francesc Llauder, lligall 13, *Primus liber notularum*, anys 1663-1670, ff. 103-104v.

paràgraf allusiu a l'obligada donació del quantiós llegat de la biblioteca del savi canonge lleidatà Josep Jeroni Besora, en el que es declara estava íntegrament composta de 5.573 tomos o llibres, entre grans i petits, manuscrits o impressos, numerats pel prior Fra Isidre de l'Assumpció. Es fa constar, a més, l'efectiu lliurament de les claus de la porta de la biblioteca. Heus ací el referit text: «...reputantes esse aliquantum tentos et nos obligatos vobis dicto Paulo Salvador, nedum racione seu occasione illius legati nobis, per illustrem et admodum Reverendum Joseprum Hieronymum Besora, quondam canonicum Sanctae Ecclesiae Illerdensi, die vero obitus sui Barchinone vita agentem, de tota sua liberia sive llibreria integra, contraente quinque mille quingentum septuaginta tres tomus sive libros, inter magnos et paucos, numeratos, die presenti, per me dictum Priorem, dum illi stabant in domibus dicti defuncti et in suis parastagiis et mihi, dicto Priori, in unum dictorum religiosorum, notarium infrascriptum presentem fuit tradita claves janue stantian in quibus sunt dicti libri»⁴.

Pere Serra Postius, en la seva obra *Prodigios y finezas de los Santos Angeles*, al comentar l'existència en la seva biblioteca d'una còpia de la *Crònica de Jaume I*, de la que en altra ocasió ja ens hem ocupat⁵, comprovem com, al mateix temps, apart de fer grans elogis de la persona de Josep Jeroni Besora, parla de la formació de la seva pròpia biblioteca d'aquest i de la posterior donació de la mateixa al convent dels Carmelites Descalços de Barcelona, de la que el nostre cronista declara n'era lector, passant després a fer una petita enumeració dels principals exemplars impressos i del tresor de manuscrits illuminats, pintats, amb lletres daurades i decoratius fullatges d'or. Pels seus curiosos e interessants comentaris ens plau reproduir-los a continuació:

Como Dios todo lo tiene previsto, sabiendo que don Pedro de Marca, se avía de llevar a Francia dicho manu escrito del Señor Rey Don Jayme el Conquistador, para que los Catalanes no careciesen de fiel traslado, dispuso, que en el año 1343 solos 67, después de su muerte,

⁴ A. H. F. B., Francesc Llauder, lligall 1, *Tercium [manuale]*, any 1665, f. 137v; *Primus liber notularum*, anys 1663-1670, f. 105v. Aquest darrer protocol transcriu un text similar més concís. J. M.ª MADURELL MARIMÓN, *Una antigua Biblioteca Pública en Barcelona*, «Barcelona Divulgación Histórica» 7 (1949) 166.

⁵ J. M.ª MADURELL MARIMÓN, *Más sobre Pedro Serra Postius*. Miscellanea Biblioteca Balmes. P. Cazanovas. «Analecta sacra Tarraconencia» 46 (1973) 407-408.

el Señor Abad de Poblet, llamado Ponce de Copons, mandasse trasladar dicha Historia, cuya copia, vino a Barcelona, (el cómo, Dios lo sabe) y en el siglo pasado, paro en tan buenas manos, como las del Doctor Joseph Gerónimo Besora, canónigo de la Santa Iglesia de Lérida, varón docto y con tan grande genio de epilogar Libros de todas ciencias, Artes, facultades, y demás géneros, que llegó a formar una Libreria, qual ningún catalán hasta oy ha llegado a igualarle, ni en número ni en calidad. Y a imitación del chronista Zurita, que dio su Libreria a la Cartuxa de Aula Dei, en Aragón, dexó la suya Besora al Convento de Carmelitas Descalços de Barcelona, cuyos Religiosos le fabricaron una pieza, muy a su proporción; y en ella gozamos, los aficionados a los libros, de las racionales delicias, que aquel varón sabio nos epilogó. El qual, parece trabajava tanto en adquirir libros de España, quizá por considerar era cosa fácil siempre encontrarlos; quanto en hazer venir de todas partes de estrangeros; principalmente de Italia, Francia, Olanda y Alemania; por cuya razón puedo con toda verdad dezir, que por Besora tenemos en Barcelona muchos libros, que no se hallan en otra parte de Cataluña; y no pocos, que dudo se encuentren en España.

Pues, qué diremos del tesoro de manu-escritos? Joyas de inestimable valor? A no averlo yo varias vezes visto, no sé si lo creería. Son muchos los de a fóleo, y algunos de cuerpo grande; y aunque la letra de muchos aún está comprehensible, por la mucha antigüedad de sus caracteres, no todos los sabemos leer. Los más están escritos sobre pergamino, y de tan buena letra, que parangona con la de estampa. Muchos son iluminados, pintados, doradas sus letras y follages; y aunque los más son en idioma catalán, y en el latín, ay también del castellano; y entre éstos, me acuerdo aver visto la Historia del Señor Emperador Carlos Quinto, escrita por su chronista Pedro Mexía, la qual jamás se ha impresso. Más, entre todos los manu-escritos, y aun impressos (no hablando de los Sagrados y Santos) se descuella la dicha Historia del Sr. Rey Don Jayme, la qual está escrita sobre buen pergamino, y con linda letra, igual, clara, distinta, limpia y bien formada, y es su enquadernación muy buena, y a lo antiguo...⁶

Aquesta preuada collecció bibliogràfica objecte de llegat constitueix per si sola una prova evident, en general, d'un predilecte criteri efectiu en la possessió de tota classe de llibres i d'una manera particular d'un esperit selectiu demostrat al escollir la literatura recòndita i poc vulgar.

No creiem aventurat afirmar que la major part d'aquella sèrie

⁶ PEDRO SERRA Y POSTIUS, *Prodigios y finezas de los Santos Angeles en el principado de Cataluña. Ilustradas con dos copiosos índices: uno histórico de los Manuscritos que en este libro se citan, y se haze memoria: Otro de lo más particular y notable de toda la obra* (Barcelona, 1715), pp. 327-329.

d'obres manuscrites o impresses del culte bibliòfil Josep Jeroni Besora, les rescataria d'algunes mans descuidades e ignorants, amb l'encomiàstic fi de procurar per tals obres un dipòsit digne dels seus autors i del públic per al qual aquelles foren redactades, permetent així, més tard, enriquir i encara augmentar, amb tant notabilíssima aportació, els fons que aleshores integraven la citada biblioteca conventual carmelitana barcelonina.

El cronista de la ciutat de Lleida Josep Lladonosa Pujol ofereix unes breus referències biogràfiques del nostre personatge, posant de manifest com a la escrivania de la catedral lleidatana floria un notari que encaçà fama d'humanista, o sigui, Josep Jeroni Besora, que amb el temps fou canonge i redactava el primer episcopologi, del qual declara es té notícia ⁷.

En altra apartat de l'Història de Lleida, el cronista de la mateixa, Josep Lladonosa Pujol, manifesta que mereix una menció especial el canonge Josep Jeroni Besora, d'origen barceloní, molt amic de Pere de Marca, organitzador de l'Arxiu Capitular de la seu de Lleida i autor d'un catàleg de bisbes, a més de diversos treballs jurídics demostratius de la seva inclinació devers la sobe­ rania de França sobre Catalunya, en l'any 1641, si bé tornà a l'obediència de Felip IV. Deixà una obra manuscrita amb el títol de *Libro de cosas memorables* ⁸.

Retraiem els elogis que el P. Jaime Villanueva fa del nostre personatge i de la seva biblioteca, dient que per la grandesa d'aquesta donació feta a tota la república literaria, mereixia ésser honorada la memòria de tan insigne benefactor, barceloní de naixement, Josep Jeroni Besora, home sumament erudit, entusiasta aimador de l'epigrafia, com ja hem indicat, i autor d'uns comentaris explicatius d'una inscripció i una estàtua romana trobada a Tarragona ⁹. Així mateix, sabem que pronuncià una oració fúne-

⁷ JOSEP LLADONOSA PUJOL, *Història de Lleida*, II (Tàrraga, 1974), p. 320.

⁸ Obra citada, p. 535. Exercí el càrrec de diputat del General de Catalunya. «Josephus Hieronimus Basora, canonicus sancte ecclesie Ilerdensis, S. T. et philosophiae doctor et triennio currenti deputatus Generalis Cataloniae», el qual amb aquests títols, el 9 de setembre de 1657, a llaor, glòria i honor de Déu i de la seva Santíssima Mare Maria, instituïa i fundava 37 misses anuals celebradores en igual nombre de setmanes, o sigui el dilluns en l'església del monestir de Santa Maria de l'Esperança i Sant Matias, del orde de clergues regulars de Barcelona.

A. H. P. B., Bartomeu Pleà, lligall 10, manual reg. 1657, f. 669.

⁹ P. JAIME VILLANUEVA, *Viage literario a las iglesias de España*. Barcelona, 18 (Madrid, 1851), pp. 208-209.

bre en llengua llatina *in laudem sancte Theresia*, en el certamen celebrat a Barcelona, durant les festes de la beatificació de la Santa Doctora del Carmel, peça oratòria que fou molt apreciada per Joan Bautista Laura de Perusia ¹⁰.

El servei públic de la biblioteca carmelitana barcelonina perdurà fins l'any 1836, en què forçosament tingué de cessar, amb motiu de la decretada abolició dels convents. Més tard, la major part d'aquest tresor bibliogràfic passà a la Biblioteca Provincial Universitària de Barcelona, on avui dia es troba conservat, junt amb altres nutrides sèries d'incunables, còdexs i llibres impresos, també de procedència de fons monacals, com testimoni de la seva ponderada vàlua ¹¹.

Segons refereix l'historiador e il·lustre canonge doctor Gaietà Barraquer Roviralta, l'avantsala de la Biblioteca dels PP. Carmelites de la Rambla de Barcelona estava decorada amb teles representatives de miracles obrats per intercessió del taumaturg barceloní beat Josep Oriol, mentre que grans llenços pintats a l'oli decoraven les parets de la sala, plena de grans prestatgeries ¹².

El P. Villanueva encomia la franquesa amb què els Pares Carmelites Descalços barcelonins l'havien tractat durant els seus estudis e investigacions en la citada biblioteca, per acabar amb un entusiasta elogi del bibliotecari Fra Josep de la Verge, del tracte i franquesa del qual refereix: que «reprende y avergüenza la envidia de otros, que se llaman y tienen a sí mismos por sabios» ¹³.

El mateix P. Jaime Villanueva ens dóna, a més, puntuals notícies dels principals exemplars de la que en altre temps fou famosa biblioteca pública, dins del recinte conventual dels PP. Carmelites Descalços, en plena Rambla de la nostra ciutat comtal.

Assenyala, en primer lloc, les poesies de Fray Luis de León, «más completas y exactas que las publicadas» ¹⁴. Segueixen després referències de les obres inèdites del cèlebre humanista i filòsof valencià Pedro Juan Nunes ¹⁵, d'algunes en llemosí de Sant

¹⁰ Obra citada, p. 210.

¹¹ J. M.ª MADURELL MARIMÓN, *Una antigua Biblioteca Pública en Barcelona*, «Barcelona Divulgación Histórica», VII (Barcelona, 1959), 166.

¹² CAYETANO BARRAQUER ROVIRALTA, *Las Casas de Religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, II (Barcelona, 1906), p. 449.

¹³ VILLANUEVA, *Viage literario* . . . , 18, p. 211.

¹⁴ Obra citada, p. 212.

Pere Pascual, com la del títol: *Disputa del Bisbe de Jaén contra los Jueus sobre la fe cathólica*¹⁶, i, àdhuc, del *Compendi historial* de Fra Jaume Domènech, O. P.¹⁷ i moltes altres¹⁸.

Al propi temps, tan notable investigador de la nostra història refereix com aquella llibreria, en la seva època, era considerada com un dels objectius que excitaven la curiositat dels erudits viatgers¹⁹ que visitaven la nostra urbs, agradablement impressionats pel gran nombre de llibres, reputats també per la excel·lència del seu contingut.

JOSEP MARIA MADURELL I MARIMON

¹⁶ Obra citada, p. 213.

¹⁶ Obra citada, p. 215.

¹⁷ Obra citada, p. 223.

¹⁸ Obra citada, pp. 224, 226, 227, 230-234, 239, 240, 241, 243.

¹⁹ Obra citada, p. 208.

DOCUMENTS

I

Barcelona, 18 abril 1648

Acta certificatòria de la exhibició de la «Tercera Parte de la Crònica General de Catalunya» de Jeroni Pujades i de la protocolització de paràgrafs de la mateixa.

Die .xviii. mensis aprilis anno .m.dc.xxxx.viii.

Presente y a las cosas abaxo escritas llamado yo Bartholomeo Pleà por autoridad del Rey nuestro señor, notario público de la ciudad de Barcelona y de los del número de ella, abaxo escrito y presentes también por testigos Pedro Juan Pujol, estudiante y Francisco Martí, scriviente, en esta ciudad residentes, para este efecto llamados, el señor don Honofrio de Lentorn, populado en esta ciudad de Barcelona, constituido personalmente en las casas del doctor Joseph Hierónimo Besora, canónigo de la iglesia de Lérida, residente en dicha ciudad de Barcelona, que son situadas en la calle que va drecho de las casas del Consejo de dicha ciudad de Barcelona a la calle del Regomir, me requirió a mí dicho notario, que de un libro en papel manuscrito de la forma común, con cubierta de pergamino, intitulado *Tercera parte de la Crònica general de Cathalunya*, del doctor Hierónimo Pujadas, libro séptimo, el qual libro, dixo, el dicho señor canónigo Besora, que, aunque se hallasse en su poder, era del ilustríssimo y reverendíssimo Pedro de Marca, del Consejo del Rey Christianíssimo, nuestro señor, electo obispo de Conserans, residente en esta ciudad de Barcelona, que se le ha prestado, transumptasse y descriviessse las palabras abaxo escritas, que son continuadas en el capítulo vigésimo de dicho libro, las quales palabras, en presencia de dichos testigos descriví y saqué, yo dicho notario, de dicho libro, que son las siguientes:

«Quando Christo, nuestro Señor, verdadero Dios y hombre, para nuestro bien iba predicando su sagrada ley y doctrina, habiendo sierto día solemne al templo, a la fama de su divina sabiduría y maravillas que obrava, se acercaron ha verle muchas personas graves y eminentes de estranyos reynos, que vivían con gentilidad y idolatría, y por medio de los santos apóstoles Andrés y Pedro, le vieron y trataron con su sacrosanta persona y conocieron parte de su inefable bondad, según que nos lo testifica el regalado secretario del mismo Señor, de entre aquellos, dizen, los de la casa Delentorn, que hubo cierta persona de su familia, y que hasta pocos anyos han passado, se hallava una carta pública, en que se contenía como el que de ellos fue a Jerusalem, tomó a censo cierta cantidad de dinero para el gasto

del camino de ir a ver el grande profeta Jesús, que desían (y los católicos confesamos) ser hijo de Dios, preciándose de esta antigüedad y afirmando muchos haver visto la dicha escritura que, por grande joya de antigüedad, quiso ver el Rey don Philipe, primero de Aragón, estando en Poblete, en el anyo de mil quinientos ochenta y sinco y se quedó con ella, sertificóme haverla tenido en sus manos y leydo el Padre presentado Fray Diego Monsonís, del orden del Padre Santo Domingo, uno de los predicadores generales de tan santa religión en esta provincia, cuya buena opinión me confirma en gran manera aqueste artículo. Yo no lo dudo, ni creo lo puede dudar quiscuno dudare lo que se escribe de otra peregrinación semejante y caso qual este de cierto señor francés.»

De las cuales cosas me requirió dicho señor don Honofrio Delentorn, en presencia de los testigos arriba nombrados, que hisiesse la presente escritura pública, que fue hecha en dicha ciudad de Barcelona, a los diez y ocho días del mes de abril, anyo del nacimiento de nuestro señor Jesuchristo mil seyscientos quarenta y ocho.

A. H. P. B., Bartomeu Pleà, llig. 10, man. 4, any 1648, f. 326.

Per detalls de la «Crónica de Pujades», vegeu: J. M.ª MADURELL MARIMÓN, *Más sobre Pedro Serra Postius*, «Analecta sacra Tarraconensia» 46 (1973) 400-401.

2

Barcelona, 3 desembre 1654

Testament del canonge Josep Jeroni Besora.

Die [3 desembre 1654].

In Christi nomine, cunctis notum sit: Quod anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, die vero tertia mensis desembris intitulata, Illustris et Admodum Reverendus Dominus Iosephus Hieronymus Besora, presbiter, Sacro Teologia et Philosophie doctor, canonicus sanctae Ecclesiae Ilerdense, constitutus personaliter, coram me Bartholomeo Pleà, notario publico Barcinone infrascripto, intus domos meae propriae habitacionis, sitas in presenti civitate Barcinone, in vico dels Banys Vells, sanus, per Dei gratiam, mente et corpore, et in sua firma loquela existens, vocatis ad haec ore suo proprio et rogatis, pro testibus, Jacobo Congost, notario et de Collegio Notariorum Regiorum Barcinone, et Josepho Fontana, scriptore Barcinone, tenens praemanibus quandam papiri plicam clausam, manu sua, ut dixit, scriptam, et eius sigillo sigillatam, illam mihi, dicto notario, tradidit, dicens et afirmans contenta in dicta papiri plica esse suum ultimum testamentum, quod condidit et firmavit penes me dictum et infrascriptum notarium, volens quod valeat ipse jure testamenti, et si jure testa[men]ti non valeret aut valere non posset, saltim val[eat] jure condicillorum vel alterius speciei ultime volu[nta]tis, qua melius de jure valere poterit et tenere.

Re[nunciants] et annullans omnia alia testamenta, et ultimas v[olunta]tes per ipsum actenus factas, etiam si in illis sunt [clau]sule alicue derogatorie, de quibus in hoc testame[nto] deberet mentio specialis, quoniam de omnibus et sin[gulis] testamentis et aliis ultimis voluntatibus per ipsu[m] usque in presentem diem factis et firmatis, illum pe[nitet] et penitere se dixit, et hoc testamentum et hanc suam ultimam voluntatem omnibus aliis per ipsum factis preferri voluit.

Insuper disposuit et ordinavit. quatenus obitu suo sequto, ego, dictus notarius, aperirem, et disclauderem dictam papiri plicam, et in ea contenta publicarem, et de omnibus facerem et traderem heredibus, legatariis et aliis cuius intersit, tot originalia testamenta, clausulas transumpta, quot inde petita et requisita fuerint, et sich ego, dictus notarius, predictam papiri plicam ad me recepi et conservavi.

Postea autem die decima quinta mensis februarii anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, obitu dicti testatarii sequto, instante et requirente magnifico Paulo de Salvador, domicello in villa de Ascon domiciliato, in ipsius, et Illustrium et Admodum Reverendorum doctorum Francisci Isern et Francisci Artús, canonicorum sancte ecclesie Ilerdense, ac Cipriani Picart, curritoris auris civis Barcinone, testium ad hec vocatorum et assumptorum presentia, ego, dictus Bartholomeus Pleà, notarius, personaliter constitutus in domibus habitationis dicti defuncti, situs in presenti civitate Barcinone, in vico del Portal del Àngel, dictam papiri plicam disclausi et aperui et contenta in ea, alta et intelligibile voce, publicavi, cujus tenor sequitur sub his verbis:

Jesús, Maria, Joseph, ✕ Spes mea Deus O. M. O[ptimo] M[aximo].

En nom de la Santíssima Trinitat, Pare Fill i Sperit Sant, tres persones un sol Déu, i de la Santíssima Verge Maria Mare de Nostre Senyor Déu Jesu Christ, i del seu Spòs, patró meu, sant Josep i de tota la Cort Celestial.

Jo Joseph Hierònym Besora, per gràcia de sa Divina Majestat, sacerdot (encara que indigne) Doctor en santa Theologia i Philosophia, canonge de la santa Iglésia de Lleyda.

Considerant los successos varios i fragilitat de la vida humana i certesa de la mort, però ignorància de la hora de ella, ordeno mon testament i declaro ma última voluntat en la forma següent:

Primerament, encomano ma ànima a son Criador, Déu Omnipotent, a qui suplico, per sa infinida misericòrdia, la admete en la sua santa glòria.

Nomeno marmessors i de aquesta ma última voluntat executors, als senyors Don Joseph de Corts, ardiache de Santa Maria de la Mar i canonge de la Santa Iglésia de Barcelona; los Pares procuradors del monastir de Montalegre i Sant Joseph de Barcelona; i Pau de Salvador, donsell, en Ascó domiciliat, suplicant-los vullen executar i cumplir, aquesta ma última voluntat, tots junts o los qui commodament se poran juntar, en la forma següent.

Elegesc sepultura al meu cos faedora (ab moderada pompa i gasto, a coneguda de dits mos marmessors) en lo monastir dels monjos Cartuxos de Montalegre, en lo claustro petit devant la porta de la iglésia, que està prop de la cadira prioral del cor, i vull, que sobre lo lloc del cadàver, se assente una llosa quadrada de jaspe negre, la qual fassa com a paviment i estrado a dita porta, en la qual llosa estiguen esculpides tres líneas, ço és, la primera dient: IOSE. HIERO. BESORA; la segona: PRESBYTER; la tercera: REQUIESCAT IN PACE. Després, un poc més avall, estiguen esculpides dos líneas, la primera dient: UNIVERSA VANITAS; la segona: OMNIS HOMO VIVENS.

Si no fos que morís professant en alguna Orde: perquè en tal cas, vull ser enterrat junt als religiosos de aquell Orde.

Item, vull i ordeno, que tots los deutes, que jo lo die de la mia mort deuré, sien pagats i satisfets; i totes les injúries, a restitució i esmena de les quals jo sie tingut i obligat, sien esmenades de mos béns, breu, summariament i de pla, sens strèpit ni figura de judici, atesa la sola veritat del fet, i segons dits deutes, injúries mostrar i provar-se poran, per testimonis, actes, albarans o altres lligítimes proves.

Item, ordeno que encontinent que moriré, se celebren a honra i glòria de Déu i repòs de ma ànima dos centes Misses, ço és, vinticinc en la iglésia de la parròchia en la qual moriré; cinquanta en la iglésia de Santa Catarina màrtir, dels frares Predicadors de Barcelona, en los altars de la Mare de Déu del Roser i Privilegiat; vinticinc, en la iglésia de Sant Joseph, dels frares Carmelitas Descalcos de Barcelona; cinquanta, en lo monastir dels Monjos Cartuxos de Montalegre; i vinticinc, en la iglésia dels frares de Sant Hierònym de Vall de Ebron, i les restants vinticinc, en la iglésia dels frares de sant Hierònym de la Murtra. Per a celebració de cada Missa vull se donen dos reals de caritat.

Item, ordeno que se funde un Anniversari perpètu, celebrador ab cant pla, en la iglésia del Palau, vulgarment dit de la Comptessa, en Barcelona, donant per a la celebració d'ell, la caritat en dita iglésia acostumada; i que se celebre lo die annuo de ma disposició, sinó estaria ocupat ab Festa Solemne, però estant ocupat, axí se celebre lo die primer següent semblantment no ocupat.

Item, llego una masmodina o lo valor de ella al Senyor Bisbe de Barcelona; i una masmodina o lo valor de ella, el Senyor Bisbe de Lleyda, per tots los drets que'ls poguessen spectar i competir en ma heretat i béns.

Item, llego a la Sacristia de la Seu de Lleyda lo meu càlser de argent dorat, ab sa patena de argent dorat, i sa capsas, ab ses fundes o camisetes; dos vinagreges de argent, ab son plat de argent; una palmatòria de argent que tinc, feta a cayres, ab quatre boletes; la campaneta de argent; una alba, àmit i cingulo.

I de les cinc casulles que tinc, li'n llego quatre, ço és, blanca, ver-

mella, verda i negra, reservant la violada per a la iglésia hont se enterrarà lo cadàver.

Axí mateix, li llego a dita Sacristia de la Seu de Lleyda, lo Missal, cubert de cuyro blau perfilat de or i lo faristol de fusta plegador. També lo armari en lo qual acostumo guardar las ditas alages, lo qual és de fusta blanca ben guarnit, ab ses manilles i botonets.

En dit armari hi ha cinc caxons per a tenir casulles, cubertes cada una ab ses tovalloles, i cada una en son caxó, sens que una carregue sobre altre, plegada lo endret fora per a que lo passe de or dexe de rasgar la casulla. Fàcilment se pot mourer dit armari i portar de una part a altra.

Item, llego a dita Sacristia de la Seu de Lleyda, trescentes lliures.

Item, regonexent la mercè que Déu me ha fet, de que yo hage rebut lo Sant Sacrament del Batisme en la iglésia parrochial de Sant Miquel de Barcelona, llego a la sua Sacristia, una capseta que tinc de argent, que pot servir per a administrar lo Batisme, i cent lliures per a ornament de aquesta iglésia.

Item, llego a la Sacristia de la iglésia de la parròchia, en que moriré, cinquanta lliures per a ornaments.

Item, llego al Hospital General de la ciutat de Barcelona, cinc centes lliures.

Item, llego al Hospital General de la ciutat de Lleyda, quatre centes lliures.

Item, llego al Hospital dels Infants Orfens de dita ciutat de Barcelona, cent cinquanta lliures.

Item, llego al Hospital de Misericòrdia de esta ciutat de Barcelona, cent cinquanta lliures.

Item, llego al Hospital del Sant Sperit de dita ciutat de Lleyda, tres centes lliures per a la obra de la casa, vestits de criatures o salari de dides, a coneguda de mos marmessors, que consideraran [lo] que tindrà més necessitat dit Hospital, informant-se diligentment de persones de aquella ciutat i ab prestesa.

Item, llego al Hospital dels Infants Orfens de dita ciutat de Lleyda, tres centes lliures.

Item, llego als pobres de la presó del Rey de dita ciutat de Barcelona, deu lliures, per a regalo, promptament gastades entre los pobres presos.

Item, llego als pobres de la presó de la Paeria de dita ciutat de Leyda, cinc lliures, axí matex, en regalo d'ells, promptament gastadores.

Item, llego a la Causa Pia o Marmessoria de Gallart de dita ciutat de Lleyda, deu lliures.

Item, llego a la Casa de les dones retirades, vulgarment dite Repenedides, de dita ciutat de Barcelona, deu lliures.

Item, llego als frares Predicadors de Sant Domingo de la ciutat de Lleyda, cincentes lliures, per a ajuda de costa de reedificar sa iglésia

i monastir, llastimosament destruït per la guerra; les quals, vull se paguen encontinent que serà començada la obra.

Item, llego quatre centes lliures per a ajuda de costa de reedificar la iglésia i monastir dels frares Capuchins de dita ciutat de Lleyda.

Item, llego dos centes lliures, a la Sacristia del monastir sobredit de Montalegre, del Orde de la Santa Cartuxa.

Item, llego trenta lliures a la Administració dels Anniversaris Majors, de la sobredita Seu de Lleyda.

Item, llego dos centes lliures a la Sacristia o Llibreria del Col·legi de la Companyia de Jesús, de la sobredita ciutat de Barcelona.

Item, llego al monastir de sant Francesc de dita ciutat de Barcelona quatre centes lliures, per a que se empleen, part, en ornaments de sa Sacristia; par, en llibres per a sa Llibreria comuna; part, en coses que puguen servir a sa Apotecaria; part, en vestuaris de religiosos i roba de sos lits, a coneguda del Pare Guardià i de mos marmessors.

Item, llego a la sobredita iglésia del Palau de Barcelona, dit de la Comptessa, quatre candeleros que tinc de argent, de peayna triangular, los quals, vull, servesquen, tant solament, lo Dijous i Divendres Sant, sobre la caxeta del Preciós Cos de Jesuchrist, en lo moniment, i sempre que estigue patent en lo altar major, i en dit altar, lo matí de Pasqua de Resurrecció i no's puguen prestar fora de dita iglésia.

Item, llego tota ma llibreria al monestir de Sant Joseph de la present ciutat de Barcelona, del Orde dels frares Carmelites Descalsos (ahont acostum celebrar cada die lo Santíssim Sacrifici de la Missa, trobant-me en dita ciutat), perquè desijant fer aquest servey a mà pàtria, que tingue una llibreria copiosíssima per a pública utilitat, considero que la del dit monastir juntada ab la mia i ab los llibres que per avant los religiosos de dit monastir hi ajustaran i persones devotes hi offeriran, serà insigne libreria.

Aquest llegat fas, ab tal pacte i condició, que no's pugue alienar algú de mos llibres, ni's pugue prestar, ni tràurer de dita llibreria, encara que sie duplicat i multiplicat, perquè en llibreria comuna hi estan bé de un mateix autor multiplicats, podent succeir que en un mateix temps diverses persones ragen menester un mateix llibre, a més de profit de conferir un exemplar ab altre per la corruptela dels scriptors i estamp[adors].

I vull que sempre que algú volrà veurer i llegir algun llibre dins dita llibreria, lo [de]xen entrar en ella.

Per ço serà bé hi hage sempre, ab títol de Bibliothecari, dos re[ligio]sos: perquè hu o altre sempre sie en casa.

Desijo, que en la porta de dita libreria se pose un lletrero que digui: **OMNIBUS INQUIRENTIBUS VERITATEM.** Sota aquest: **ORATE FRATRES PRO JOSEPHO HIERONYMO BESORA, PRESBYTERO.**

Fent jo aquest llegat [de llibres], per mi més estimats i de cosa de tant gran valor, suplico a dits Pares Religiosos Carmelites, me fassen

mercè de celebrar una Missa quotidiana, en lo Altar [privile]giat, a honra i glòria de Déu, i repòs de ma ànima i de mos pares, ger[mans, ger]manes; i tres Anniversaris, hu per la ànima del senyor Agustí Francesc Beso[ra, mon] pare, a 4 de matx; altre per la ànima de la senyora Laudomia Besora, ma mar[e, a] 17 de agost; i tercer, per la mia ànima, en lo die annuo de ma deposició. [Si aquestes] jornades se trobaran ocupades ab Festa Solemne, se transferesque la ce[le]bració de dits Anniversaris, al die primer següent semblantment no ocupat.

Finalment, tots los altres béns meus mob'es e immobles haguts y per haver, drets, veus i actions mies universals, ahont se vulla que sien i a mi pertanyen o pertanyeran, ara o en lo esdevenidor, en qualsevol part del mon, per qualsevol dret, títols, causes i raons, dex i atorc a la senyora Maria Laudomia de Salvador, ma neboda, muller del sobre-dit senyor Pau de Salvador, instituint a la dita a mi hereva universal, i ab tal emperò vincle, pacte i condició, que hage ella de disposar de ma heretat i béns en favor de fill o filla, fills o filles de llegítima i carnal matrimoni procreats.

Y si dita Maria Laudomia de Salvador, mor sens fill o filla, tal com està dit, o mor ab tal fill o filla, però ningú de aquestos arribe a edat de poder testar o arribats a tal edat, moren sens fer testament, en tal cas o casos, substituesc a ella i a ells, i instituesc a mi hereus universals los sobredits dos Hospitals Generals de la ciutat de Barcelona y Lleyda, igualment, ço és, que dita heretat se fassen dos parts iguals, la una sia per al Hospital General de dita ciutat de Barcelona, i l'altra per al Hospital General de dita ciutat de Lleyda.

Aquesta és ma última voluntat, disposició i testament, revocant, cassant i anul·lant tots i qualsevols altres anteriors.

Lo qual clos i sagellat vull entregar al discret Bartomeu Pleà, notari públic de Barcelona, per a que, seguit mon òbit, lo desclogue i publique, i d'ell done tantes còpies quantes requerits ne serà.

Doctor Joseph Hierònim Besora, canonge de la Santa Iglésia de Lleyda, testador sobredit. (*Rubricat*)

Die 3 mensis desembris anno 1654 Illustris et Admodum Dominus Iosephus Hieronymus Besora, presbiter, Sacra Teologia Doctor, canonicus sancte ecclesie Ilerdensis, sanus per Dei gratiam mente et corpore, tradidit mihi Bartholomeo Pleà, notario publico Barcinone, ista, plicam papiri clausam, et sigillatam, dicens contenta in ea esse suum ultimum testamentum quod firmavi penes me etc.

Revocari etc. quecumque alia testamenta, etc. Volens contenta in dicto plica valere jure testamenti etc. De quibus etc.

Testes sunt: Jacobus Congost, notarius civis Barcinone, Josephus Fontana, scriptor Barcinone.

Actum et firmatum et postea publicatum fuit huiusmodi testamentum, sub annis, diebus, mensibus et locis predictis, presente me

dicto et infrascripto Bartholomeo Pleà, notario, et presentibus etiam testibus predictis, ad praemissa respective vocatis specialiter et assumptis, prout superius continetur.

Die 15 februarii 1665.

Et his clausum hoc testamentum, [in do]mibus habitationis dicti defuncti in presenti civitate Barcinone, [in vico] del Portal del Àngel, per [me Bar]tholomeo Pleà, notario, in [presencia m]agnifico Paulo de Salvador [domicello] in villa de Ascó domiciliato, illustribus Doctore Francisco Isern et [Francisco] Artús, canonicus sancte Ilerdense ecclesie et, Cipriano Picart, [curritore]e auris, Barcinone civis.

A. H. P. B., Bartomeu Pleà, llibre 14, llibre 1.er testaments, anys 1645-65, f. 341. VILLANUEVA, *Viage...*, 18 (1851), p. 209. J. M.ª MADURELL MARIMÓN, *Una antiga Biblioteca...*, pp. 164-166.

3

Barcelona, 1 març 1665

Inventari dels béns del canonge Josep Jeroni Besora.

Die prima mensis martii anno .M.DC.LXV.

Inventarium bonorum omnium que fuerunt illustris et admodum reverendi domini Josephi Hieronymi Besora quondam sacre teologie et philosophiae doctoris, canonici ecclesiae Ilerdensis, factum ad instantiam magnifici Pauli de Salvador, domicelli in villa de Ascó, diocesis dertusensis domiciliati, procuratoris dominae Mariae Laudonciae de Salvador, ejus uxoris, heredis universalis dicti quondam domini canonici Besora, cum beneficio tamen inventarii, per illum institutuae ejus ultimo testamento, quod fecit et firmavit Barcinonae paenes Bartholomeum Pleà, quondam notarium publicum Barcinonae, die tertia mensis decembris 1654, de mandato vero dicto domino Paulo de Salvador, constat instrumento recepto paenes dictum Pleà, notarium, die decima octava mensis februarii proxime preteriti, quod inventarium fecit, previo hoc venerabili Crucis ✠ signo, et initium habuit die prima mensis martii 1665 et finivit dicto die.

En las casas que predit quondam senyor canonge Besora habitave, situades en lo carrer del Portal del Àngel, se ha trobat lo següent:

En una cambra que trau finestra al carrer y al cel ubert:

Primo, una arquimesa de noguer usada, dins la qual se ha trobat lo següent: Primo, un march de bronse per pesar plata. Item, tres raymes de paper picat. Item, una capsa de diferents pedres dins de ella. Item, un march petit de bronse. Item, una pedra de toch. Item, quatre causetes de diferents corals. Item, tres capsetes de diferents pedres. Item, una creu de or ab onse pedres b'ancas. Item, altre capseta ab pedres. Item, tres rosaris de coral grossos. Item, altres diferents pessetes de coral. Item, una capsa ab un barret de quatre corns y una creu. Item, deu rosaris de coral. Item, quinze fils de coral. Item,

divuyt rosaris de coral. Item, un baulet petit, ab planxa de plata. Item, sinch capsas, ab diferents pedres. Item, una capsa dins la qual hi ha una tassa de banya guarnida ab un peu de plata. Item, un got de banya, dins una capsa. Item, dos capsas de diferents pedres. Item, desset fils de corals. Item, tretze fils de corals. Item, un bòlich de fils de gayeta. Item, una ropilleta de llevar, de vellut mostrejat. Item, una ullera de llarga vista. Item, dos rosaris de fusta. Item, set capsas ab diferents corals dins elles. Item, una Nostra Senyora de Montserrat de coral, petita, ab un peu de plata sobredorat. Item, una capsa ab quatre rosaris ab pedres. Item, altra capsa ab corals dins ella. Item, un estotxet petit. Item, una capsa ab branques de corals. Item, dos candalers de plata dits bugias. Item, un Breviari. Item, una palmatòria de plata petita. Item, un traboquet. Item, unes balensetas petites. Item, una bolsa de cuyro ab vint y quatre dobles. Item, setse papers de dotze reals.

Item, una sotana y manteu de stam y seda. Item, unes stovalles de ginesta. Item, una pipa de plata. Item, tres forquilles y dos culleres de plata, dins una capsa. Item, un jarro y bassina de plata. Item, unas vinagreras de plata per a dir missa. Item, dos scudelles de plata. Item, un plat de plata petit. Item, una salvilleta de plata. Item, una bassineta de plata petita otxavada. Item, un tenidor petit de plata, ab tres torretas de plata, sobredorat. Item, una ouera de plata. Item, una cadena de or smaltada. Item, una sotacopa de plata. Item, dos culleres y unes forquilles de plata. Item, un sacamoll de plata. Item, una ouera de plata. Item, una tassa de plata sobredorada. Item, una trompeta de plata. Item, una campaneta de plata. Item, un rellotge de or, guarnit ab diferents pedres. Item, un bergantí, una galera y una nauheta de coral, guarnit de or y perles. Item, desset pessetes de or per un cabestrillo. Item, trenta una pessetes petites de or, ab diamentons per un cabestrillo. Item, una creueta de Santiago, guarnida de or. Item, una pesseta de or, que es una Nostra Senyora de la Concepció. Item, una bronjeta de or. Item, unes manilles primes de or. Item, un reliquiari de plata sobredorat. Item, una cadena de granats encadenada de or. Item, sinch fils de granats, ab unes filsetes petites de or. Item, un fil de granats. Item, un riell petit de plata. Item, cent coranta set dobles y mija de or. Item, sis trentins. Item, setanta sis pessas de vuyt y un real de or. Item, seixanta dos reals y mig de moneda catalana de plata. Item, quatre candeleros de plata alts, triangolats.

Item, una arquilleta petita, dins la qual hi ha lo següent: Primo, una capseta ab vuyt anells de or, ab diferents pedres, ço és, un diamant, una smeralda y altres pedres fines. Item, uns rosaris de cuentas de àmber, guarnits de or de sis dinés, ab una creueta de or, dins una capsa de plom. Item, dos salers de plata sobredorats. Item, una sort de balones de capellà. Item, una palmatòria de plata. Item, unes spavilladores de plata. Item, una patxineta de plata per a batejar, ab son mànech.

Item, un armari ab sinch calaxos, dins d'ell és lo següent: Primo, una alba y amit de tela, ab son single de fil. Item, un càlser de plata, ab sa patena, sobredorat, ab sa capsa. Item, un faristol de fusta. Item, un missal gran vert, sobredorat, ab sa bossa de cuyro. Item, una sacra. Item, una casulla de setí blanch y una bossa de corporals de setí blanch y un cobricàlser de tafetà blanch y una tovallola de tela blanca, que cobre lo sobredit. Item, una casulla de tafetà vermell, bossa de corporals y cobrí càlser del matex y una tovallola de tela blanca, que cobre lo sobredit. Item, una casulla de tafetà vert y cobrecàlser del matex, ab una tovallola de tela que cobra lo sobredit. Item, una casulla de tafetà morat y sobrecàlser del matex, una tovallola de tela, que cobra lo matex. Item, una casulla de risso mostrejat de vellut negre y cobrecàlser de tafetà negre, ab una tovallola que cobra lo sobredit. Item, una camissa de càlser y patena. Item, una capsa guarnida de cuyro petita buyda. Item, una arquilleta de fusta ab tres calejets. Item, un valledor de fusta.

Item, una caixa de noguer bona y dins ella lo següent: Primo, una vànova blanca, usada. Item, quatre camises de tela, usades. Item, dos calsetets, usats. Item, sis cuxineres, ço és, las tres guarnides de seda narenjada y les altres de tela, usades totes. Item, un devant de llit de tela guarnit ab seda narenjada, usat. Item, tres llansols, dos de tela y hu de llit, usats. Item, dues cuxineras de tela, usades. Item, dos parells de calsilles de tela, usades. Item, un llit ab sa capsalera dorat, ab quatre pilars, usat. Item, una sotana del tot usada. Item, una capa de contray, usada. Item, uns balons de scarramans vells. Item, un pavalló de tela guarnit de seda verda y narenjada y blava. Item, dos cobritaules de drap vert, usats. Item, dues catifes, usades.

Item, altra caixa de noguer, usada, y dins ella lo següent: Primo, un alba vella de tela y un roquet de tela usat. Item, sis llansols de bri de lli, usats. Item, dos llansols de tela, usats. Item, set stovalles, usades.

Item, una dotzena de cadires de Mascòvia baxes, dorades, los cuyros, ço és, sis ab brassos y sis de taborets. Item, tres camises de tela, usades. Item, una cuxinera de bri de lli, usada. Item, vint y sis tovalloles de bri, usades. Item, dos tovalloles de tela, usades, ab puntes. Item, un paner. Item, dos mocadors, usats. Item, unes stovalles molt usades. Item, un paner ab quinse tovallons molt dolents, dintre. Item, quatre tovalloles dolentas, las tres de bri de lli, y la huna de tela.

En una recambra que trau porta a la sobredita cambra:

En un baúl gran, guarnit de cuyro, se ha trobat lo següent: Primo, dos ventalls, guarnits de setí vermell. Item, dos ventalls ordinaris de palma. Item, una sotanilla de gorgueran negre, usada. Item, unes stovalles, usades.

Item, un llit de domàs carmesí, usat, ab sinch cortines, sobrecels y cobrellit. Item, dos vànoves bones de la forma major, ço és, la una

part blave y altre part groga, y la altre, de la una part, encarnada y de altre blanch. Item, setse pessets de tafetans grochs y vermells, molt usats, que contenen vuytanta sinch caygudes. Item, dues pessetes de tafetans grochs y vermells, molt usats, que contenen vint y nou caygudes, molt stretes y curtes. Item, una caxa usada buyda. Item, un bufet de mig cobritaua de guadamasil, tot usat. Item, un mirall usat. Item, un ventall vell. Item, un Sant Crucifici de fusta gran. Item, altre sant Crucifici xich, de marfil y evano. Item, un quadro de Nostra Senyora, vell. Item, dos làminas, la una és lo Salvador y l'altre de Nostra Senyora. Item, una tauleta rodona.

En la ressalt:

Primo, un llit de quatre banchs. Item, onse cadires de repòs, velles, grans. Item, dos cadires velles, xiques, ab brasos. Item, dos cadires velles sense brasos. Item, unes taules velles.

En la sala:

Primo, tres matalassos y una fillola, bons. Item, dos taules, usades. Item, una cadira de mans, ab sos vidres y coberta forrada de domàs carmesí, usada. Item, un armari de fusta llis, vell, buyt. Item, un cofre petit vell y dins ell coses de molt poca consideració. Item, un scriptori, usat, guarnit de or. Item, una caxa guarnida de or, usada, buyda. Una llanterna de vidre. Item, una caxa de alba buyda, usada. Item, altra caxa de alba usada y dins ella se ha trobat sinch stovalles, usades. Item, dos quadros petits. Item, vuyt armariets llisos, vells, sen ningun calax, buyts. Item, una guarnició de mirall de éveno. Item, una arquimesa usada y dins de ella diferents papers.

En la cuyna:

Primo, una caldera gran apadessada de aram. Item, una conca de aram usada. Item, una cassa de aram, dolenta. Item, una olla petita de coure. Item, una cassoleta de aram. Item, un scalfador, usat. Item, una mitja lluna de ferro. Item, una caldera de aram. Item, un canter, molt vell, de aram. Item, dos candeleros de stany, usats. Item, tres scambells, usats. Item, una pastera petita, usada. Item, dos tenedors de taula de llautó. Item dos caxes dolentes, buydes. Item, un braser, usat.

En altre instància que trau porta a la sala se ha trobat lo següent:

Primo, un armari de dones, guarnit de or, de poca importància, ab sinch calaxos.

Item, en un calax se ha trobat dues tovalloles y un paper embolicat de botons de fii de cr.

Item, en altre calax se ha trobat lo següent: Primo, quatre tovallolas de bri de lli, bones. Item, dos tovalloles de clarins, usades. Item, una làmina ab la figura del patriarca Joan de Ribera, ab una capsa de fusta.

Item, altre calax y dins ell se ha trobat lo següent: Primo, dos tovallolas de bri de lli, usades. Item, sis tovallolas petites per dir mis-

sa, usades. Item, en altre calax se han trobat tres lligadors de tela.

Item, en altre calax se han trobat quatre tovalloles de cotó, velles. Item, dos raymes de paper.

En lo porxo:

Primo, un cofre gran buyt, usat. Item, un baúl dolent, buyt. Item, dos caxes buydes, dolentes. Item, un matalaf bo. Item, una flassada blanca, vella. Item, un morter petit de courer.

En lo estudi que trau porta a mija scala:

Primo, dos globos. Item, dos tauletas petites, usades. Item, coranta un quadro vells de tot género. Item, tres catifes, dos de grans y una xica, usades. Item, quatre portaleres de drap de ras, usades. Item, set draps de ras vells. Item, un bufet vell. Item, dos faristols, un gran y altre xich. Item, dos caxetas petites, buydes, usades. Item, una gerra oliera. Item, un baúl molt vell, y dins ell, dos cotas de xamellot usades y dos corretjas.

En altre estudi que és al costat de la porta del carrer:

Primo, una mapa gran, usada. Item, un quadro gran de Nostra Senyora y Sant Domingo, usat. Item, un quadro gran de un Pontífice, usat.

Item, un cofre gran, usat, y dins de ell se ha trobat lo següent: Primo, unes pintes de pentinar lli, usades. Item, un llit de stam y llana vert, que són sis cortines y sobrecel, vell. Item, dos cortines de filampua, ab vias de tafetà lleonat, vellas. Item, altra caxa vella y dins ella papers dolents. Item, tres caxes velles, buydes. Item un cuxinet y maleta, dolent. Item, quatre caxes buydes, velles. Item, un llit llis de pilars, vell. Item, una taula vella. Item, tres matalassos dolents. Item, tres llansols usats. Item, una flassada blanca, usada. Item, una corriola y dos galledes, usat tot.

Item una llibreria que stà dividida en tres stàncies de dita casa.

Item, un rellotja comú ab sa campana. Item, quatre quadros vells y dos quadros xichs.

Item, tot aquell censal de preu mil lliures y pensió sinquanta lliures, que quiscun any, a 8 de julio^l, fa y presta, a dit senyor canonge Besora, lo reverent abat y convent de Nostra Senyora de Montserrat y la universitat y singulars persones de la vila de Monistrol de Montserrat. Consta de la creació de dit censal, en poder de Francesch Pastor, notari de Barcelona, a 5 de juliol 1633, del qual censal se deu la pensió de 1664.

Item, tot aquell censal de preu de tres mil y dos centes lliures y pensió cent sexanta lliures, que quiscun any, a 6 de mars, fa y presta lo present Ciutat de Barcelona a dit senyor canonge Besora, nerò dit censal és stat reduyt per dit senyor Besora, axí que la pensió és ara de cent y dotze lliures, com de la creació de dit censal, consta en poder de Jaume Agramunt, notari y scrivà major de Casa la Ciutat, a 3 de mars 1649, del qual censal se deuen quatre pensions.

Item, tot aquell altre censal de preu 3.000 lliures y pensió 150 lliures, per quiscun any, a 8 de octubre, dita ciutat de Barcelona fa y presta a dit senyor canonge Besora. Consta de la creació de dit censal, en poder de dit Jaume Agramunt, a 8 de octubre de 1640, del qual censal se deuen quatre pensions.

Item, tot aquell censal de preu sinch centes lliures y pensió vint y sinch lliures, que quiscun any la universitat y singulars personas de la vila de sant Vicens dels Horts, fa y presta a dit senyor canonge Besora, a 11 de juny. Consta de la creació de dit censal, en poder de Joseph Payssa, notari real, a 9 de juny 1645, del qual censal se deu la pensió de 1664.

Item, altre censal de preu de 600 lliures y pensió 30 lliures, que quiscun any la universitat de la vila de Moyà, bisbat de Vich, fa y presta a dit Sr. canonge Besora, a 23 de agost. Consta de la creació de dit censal, en poder de Joseph Payssa, notari, a 21 de agost 1650, del qual censal no's deu ninguna pensió.

Item, deu lo doctor Francesch Artús, coadjutor de dit senyor canonge Besora, fins lo die que morí, tres centes sexanta lliures moneda barcelonesa.

Item, deu Isidro Cellent, pagès de Gavà vint y sinch lliures, onse sous y tres, a compliment de totes pensions y porrata fins a quinse de febrer 1665, de aquell violari, [de] preu 52 lliures, 10 sous, y pensió 1 lliura, 10 sous, que quiscun any feya a dit senyor canonge Besora, durant la vida de dit senyor canonge y de una germana de dit senyor canonge que's deya Catarina Besora, y per ser totes las vidas mortes de aquell, lo dit violari s'és perdut.

Item, deu Pere Spinós, pagès de Gavà, vint y tres lliures a compliment de totes pensions y porrata degudes, fins a quinse de febrer 1665, de aquell violari [de] 35 lliures y pensió 5 lliures, que quiscun any feya a dit senyor canonge Besora, durant la vida de dit senyor canonge Besora y de Catarina Besora, sa germana, y per ser totes les vides mortes de dit violari aquell s'és perdut.

Item, deu lo doctor Narcís Camps, per tantes li'n dexà dit senyor canonge Besora, per pòlissa per lo banch, trenta lliures.

Item, se ha trobat en compte de dit senyor canonge Besora, en la taula de la present ciutat de Barcelona, mil cent noranta vuyt lliures.

Item, se ha trobat en lo banch de la present ciutat, en compte de dit senyor canonge Besora, dos mil dos centes vuytanta sis lliures, quinse sous y deu.

Haec autem bona et non pluri etc.

Protestans dicto nomine etc.

Testes sunt, Jacobus Costa, ferri faber civis Barcinone et Joannes Depost, exercens dictum officium.

A. H. P. B., Josep Fontana, lligall 5, llibre cap. mat. concord. invent., anys 1658-1681, n.º 11 d'inventaris.